

A mi mozinkról

Szegeden működik szinte a legtöbb filmklub az országban. Ezek jelentős részét a mi mozijaink, azaz az egyetemi-főiskolai filmklubok képezik. Hogyan kerülnek a telerkések az Aud. Max.-ba, a SZOTE vagy a főiskola vetítéseire? Milyen filmeket láthatunk? Miért jó ez? Erről és hasonló kérdésekről beszélgettünk **Petrőczy Sándorral**, a **Csongrád Megyei Mozitüzemi Vállalat** forgalmazási osztályvezetőjével.

— Az első filmklub a JATE-n indult, még 1965-ben. Célja kétös volt. Egyrészt ilyen módon elkezdni a bölcsészeti filmesztétikai képzését, másrészt a leendő értelmiség (orvosok, matematikusok, vegyészek, jogászok) általános műveltségét fejleszteni a filmművészet nagy alkotásain keresztül. Tematikus filmsorozataink anyagát a Filmtudományi Intézettől, a MOKEP-től és a Balázs Béla Filmtudatóból kölcsönöztük. Akkor körülbelül 5–600 ember figyelt, szorongott a lépcsőkön, sőt ezek az emberek a vetítés utáni vitákban is aktívan részt vettek. Miért mondom ezt el? Később tapasztalataim miatt. Én magam is gyakran hívtam meg rendezőket, forgatókönyvírókat, esetleg színészeket a filmbemutatókra, az utóbbi időben azonban ettől tartózkodom. Nem akarok légni. Alig jön össze 8–10 hallgató, alig hangzik el kérdés. Úgy látom, a 60-as évek érdeklődő, fogékony közönségét egy passzívabb, igénytelenebb váltotta föl. Itt természetesen nem a Nevelésügyi sorozatról, nem a Néprajzi téka filmjeiről beszélek, hanem az új magyar, lengyel vagy szovjet bemutatásokról.

— Nem a szervezés hibája ez? Nem arról van szó, hogy nem a hallgatók választják ki a filmeket?

— Egyáltalán nem. Mi csak olyan alkotásokat kölcsönzünk, amit az egyetemi, főiskolai szervezők kérnek tőlünk, s ami a forgalmazó cégek állományában megtalálható. Tisztában vagyunk azzal, hogy sok értékes film hiányzik a készletünkől, de a forgalmazók törekszenek ezek beszerzésére.

— Aki végzés után Szegeden marad, s rendszeresen látogatja az Art Kino vetítéseit, olyan érdekes támad, a sorozatok ismétlődnek. Ennek mi az oka?

— Mindjárt az első, hogy a Filmtudományi Intézet állománya véges, új filmeket inkább a MOKEP tud adni. Igaz, az egyetemi hallgatók 4–5 évenként cserélődnek, de a legjobb filmalkotások ugyanazok maradnak. Ugyanazok, mert vége már a francia, angol, lengyel új hullámnak, vagy az olasz neorealizmus nagy korszakának. Ilyen értelemben tehát, valóban ismétlődnek a sorozatok. A régi blokkokat azonban mindig felfrissítjük új, vagy addig ismeretlen alkotásokkal.

— Igaz-e, hogy a főváros egyetemi-főiskolai klubjai előnyösebb helyzetben vannak?

— A diákmoziknak Pesten sem kiemelt a műsorok. Programjaik a vidékiekkel azonos nívón, színvonalon állnak. Előnyük legfeljebb ott van, hogy könnyebben elérik az alkotókat. S ott talán az igény is nagyobb erre. Ön valószínűleg a Filmmúzeum speciális helyzetére gondol, s ebben némileg igaza is van. De ez nem egyetemi mozi.

— Mióta és miért foglalkozik filmklubok, ankétok szervezésével?

— Gyakorlatilag 12 éve; azóta dolgozom ugyanis jelenlegi munkahelyemen. Miért csinálom? Magyar-történelem szakos egyetemi hallgató koromban hol népművelő, hol meg tanár akartam lenni. Végül is igazán egyik sem lettem, de egy kicsit mind a kettő. Mind a kettő, hisz munkaköröm a köz- vagy a népművelés egyik eszköze, filmklubos bevezetőim, előadásaim pedig nevelő, izlésformáló szándékkal készülnek.

— Körülbelül hány filmet látott eddig hivatalból?

— Több mint kétezret. Én tudniillik megnéztem azt is, amire más csak legyint.

— Mit láthatunk ebben az egyetemi évben a klubokban?

— Mind a JATE, mind a SZOTE filmklubja új magyar filmmel kezd. Az angol új hullám legjobb filmjeit bemutató blokk mellett az Aud. Max. közönsége középkori legendákat feldolgozó alkotásokat láthat. A SZOTE műsorában pedig főként Bunuel-filmeket mutatunk be.

GRÓF RÓZA

KINEK MIKOR KEZDŐDIK?

Volt pedig kezdetben az első. Noha hosszú ideje a szeptembert utálta legjobban az év tizenkét hónapja közül, ez a vizsgák mintha alábbhagyott volna azon a nyáron. Mi több, naponta elővette azt a bizonyos körlevelet, amit a dékáni hivatalból kapott, s többször is ellenőrizte, megvan-e minden, amit a beiratkozásra vinni kell. Józanabb pillanataiban csodálkozott is magán. Furcsa, de mégis, mintha várná, hogy már szeptember közepe legyen.

Ezek után nem is lepte meg, hogy félórával a beiratkozás előtt ott „delkolt” a folyosón, s nem is volt egyedül. Amikor betévedt az első előadásra — rögtön másnap — azt hitte, rossz helyen jár. Annyan voltak a teremben, hogy inkább nagygyűlésre gondolt. „És még azt mondják, hogy az egyetemisták csak névsorolvasásra járnak be...” Meglepetése tovább nőtt, amikor az első KISZ-gyűlésen egy harmadéves a tanulmányi fejelemről, a rendszeres óralátogatásról beszélt. Furcsa volt ugyan, hogy az illető harmadévest még soha nem látta a karon, de ennek akkor még nem tulajdonított különösebb jelentőséget.

Az első szerencsésen átvészelt vizsgaidőszak után szeretett volna pihenni néhány napot, de végül mégsem maradt otthon. „Nem baj, elmegyek, ilyenkor még nincs nagy hajtat...”

A második év kezdetére még inkább erősödött a pihenés utáni vágy. Igaz, hogy egész nyáron nem csinált semmit, de úgy érezte, nem lenne teljesen zökkenőmentes a szemináriumokra való átállás. Hosszas töprengés után döntött úgy, hogy mégis bemegy, hiszen „ilyenkor még úgyse csi-

nálnak semmit, azt a kevés lógási lehetőséget, ami van, jobb lesz kihasználni később.”

A harmadik év nem indult simán. Igaz, hogy az egész csoport megérkezett napokkal a tanév kezdete előtt, az első órákra azonban senki sem akart bemeni. Úgy döntöttek, hogy két-három embernek okvetlenül meg kell jelenni, részint, mert ha senki nem lesz ott, akkor „kiküzzák a gufát”, részint, mert ennyi emberrel úgysem tud a tanár mit kezdeni, inkább hazaküldi őket. A megvalósítás viszont akadályokba ütközött. Kiderült, hogy a megfelelő időpontban egyeseknek programjuk van, néhányan nem akarták, hogy ők kapják a „csomagot” a többiek hiányzása miatt, sőt volt, aki azt mondta: „Minek menjek be, ha utána hazaküldenek?”

Hősünk azonnal levonta a következtetést: egyedül kell próbálkoznia a szünet meghosszabbításával. Abból indult ki, hogy a szorgalmi időszak első napját meghatározzák ugyan, de hogy kinek mikor kezdődik, egészen más kérdés. Feladott egy lapot a szobatársának, hogy írassa be, mert semmi kedve egy nap miatt „ide-oda utazgatni.” Október elején sorra járta az orvosi rendelőket, hátha sikerül kicsikarni valami igazolást. Végül halálos fáradtan, de boldogan, a siker tudatában vándorolt be az egyik szemináriumra. Meglepetésére azzal fogadták, hogy egy hét alatt a teljes eddigi anyagot pótolnia kell.

Hogy a jobb sorsra érdemes erőfeszítés milyen eredményeket hozott, nem tudni. Hősünket, a nehézi elsőst azóta nem látták az egyetemen. Valószínűleg új módszereket keres... —futó—

Éra-lakások és játszótérek

Viszonylag ritkán fordul elő, hogy rotterdami napilapban szegedi egyetemista nevével találkozzunk. Idén nyáron ez a „furcsaság” is megesett, bár nem a kíváncsi hollandus látogatott Szegedre, hanem a szóban forgó egyetemista töltött három hetet Rotterdamban.

— **Hogyan kerültél Hollandiába?** — kérdezem **Fenyvesi Erzsébetet**, a JATE negyedéves angol—oroszos szakos hallgatóját.

— Egy SIW nevű holland szervezet munka- és vitatáborán vettem részt augusztusban. Minden évben szerveznek építőtáborokat, a részvétel feltétele a vitaszerű nyelvismeret és a politikai tájékozottság. Angol nyelvű volt a tábor, tizenhatan jöttünk össze. Érkeztek diákok Dániából, az NSZK-ból, az NDK-ból, Csehszlovákiából, Lengyelországból, Franciaországból, Finnországból. Három holland táborvezető irányította a munkát.

— **Hol dolgoztatok?**

— Létezik ott egy játszótér-alapítvány. Fizetett alkalmazottai is vannak, de a munka jó részét önkéntesek végzik: háziaszonyok, nyugdíjasok, munkanélküliek. Mi is náluk dolgoztunk. A munka sokszínűségét a csoport nemzetközi jellege biztosította. Papírból, fából építettünk a gyerekekkel az eszkimókunyhót a lengyel faházig mindent, lengyel dalokat, szlovák táncokat, magyar játékokat tanítottunk nekik, mindennap másik játszótéren. Így a tábor végéig körülbelül hatszáz gyerekkel ismerkedtünk meg. Reggelente kocsival jártuk az utcákat, hogy toborozzuk a srácokat a környekről. Ez volt a délelőtti program. Délután vitakoztunk.

— **Miről?**

— A tábor témája a lakáskérdés volt. Mindenki beszámolóval készült az otthoni lakáshelyzetről, ezeket aztán közösen megbeszéltük. A témát egyébként az építőtábori szervezet jelölte ki.

— **Milyenek voltak ezek a viták?**

— Kezdetben elég semlegesek. A vitavezető igyekezett szorosan a tárgyra irányítani a hozzászólásokat. Később sikerült meggyőznünk őket, hogy ezeket a problémákat a társadalmi-gazdasági háttér ismerete nélkül csak felszínesen lehet megérteni.

— **Szabad idő?**

— Bicikliztünk, úsztunk, kirándultunk. Közben folytattuk a vitát. Jó néhányan nyíltabban szóltak ilyenkor, mint a „hivatalos” keretek között.

— **Milyen volt a tábor visszahangja?**

— Népszerű volt a tábor, kétszer az újságban is szerepeltünk. Maradéktalanul jó emlékeim egyikről sincsenek. Először jött

egy fiatalember, kérdezte, mi tetszik nekem Hollandiában. Mondtam, hogy a játszótérek, a sok virág, mire ő visszakérdez: „Ugye, Magyarországon ilyen nincs...?”

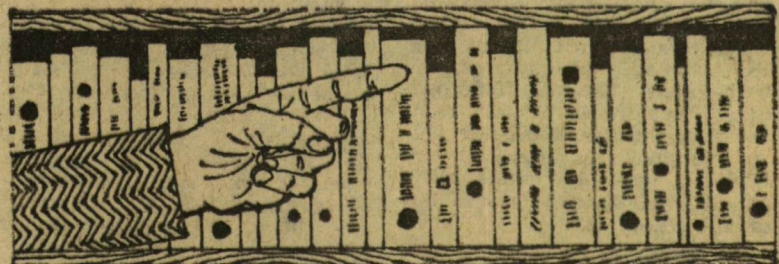
— **A másik?**

— Elmondtam a legnagyobb rotterdami lap riportérének, hogy nagyon tetszenek az Ommord lakótelep úgynevezett éra-lakásai. Ezekben csak a fürdőszoba helyét jelölik ki, a többi helyiséget a lakó kívánsága szerint alakítják. Az ott lakók mégsem kedvelik ezeket a tömeglakásokat. A másnapi lapban hatalmas betűkkel: „Éra-lakások Magyarországon?!” alatta kisebb betűkkel: „Jó volna nálunk is”, még kisebb betűkkel: mondja ez meg ez... Az egészek olyan látszatra volt, mintha mi itthon egérlyukakban laknánk. Utána meghívtak egy vacsorára, hogy lássanak valakit odaátrol, „a vasfüggöny mögül”. 1978-ban! Nem mentem el.

— **Milyen benyomásokat őrzöl Hollandiáról?**

— A táborról csak jót. Sok mindent láttam az idegenforgalmi nevezetességeken kívül is, ami tetszett. Legmaradandóbb emlékem a három hét után: jó volt látni, hogy mennyire komolyan, felelősségteljesen gondolkodik ez a korosztály.

— **futó** —

A közéleti megszólalásról

Egyetemünk tanszékvezető nyelvészprofesszora dr. Deme László ismét új könyvvel jelentkezett. Munkáját a közéletiségben megszólalók hasznára, „foglalkozásra, beosztásra, korra és nemre való tekintet nélkül”, mindenkinél szánta, hisz „a nyelv a köztulajdon legcsodálatosabb fajtája. Mindenki részesül benne, s minél többen használják, annál gazdagabb.”

Könyvét olvasva nevezhetnénk praktikus tanácsok, nyelvhelyességi útmutatók gyűjteményének. Végig olvasva azonban ennél jóval többet kapunk. Deme László a közéleti megszólalás gátló tényezőitől, hivatali nyelvezetünk szóhasználatának, mondat szerkesztésének avult formáinak keresztül a helyes beszédű egységig és tagoltságáig vezeti az olvasót.

Nyilvános megszólalásaink — hozzászólásaink, vitáink, nyilatkozataink —, azaz az első nem ké-

szített megszólalásfajták műfaját elemzi könyvének első részében a szerző.

„Gondolatunkat akkor továbbítjuk helyesen, ha ismerjük az elemek (a szavak) értékét, megtartjuk a megalkotás (a mondat szerkesztés) szabályait, s ha a másik fél, a „címzett” is ismeri őket” — írja könyvének másik nagy egységében Deme László. Itt a közéleti nyelvhasználat szóbeli és írásbeli fajtáinak sorát vizsgálja, kezdve az alapegységeken, a használati alapegységeken át, a megszólalás egységéig.

Deme László stílusa, közéleti ismereteinek újszerű megállapításai, jól áttekinthető rendszerezése mindvégig ébren tartja az olvasó érdeklődését. A könyv segítséget nyújt mindazoknak, akik már „mernek” nyilvánosan beszélni, de azoknak is, akiket kudarcaik visszatartottak a közéleti megnyilatkozástól.

G. R.

Irány az egyetem — örömmámorban

Drága az albérlés

— **Ilyen súlyfelelleggel nyugodtan megyek a menzára.** (Nagy Bandó András karikatúrája)

Nyelvünk világa

Nyelvművelő könyv jelent meg a közelmúltban a Gondolat Kiadónál is. A *Nyelvünk világa* című kötet — mint azt szerkesztője a bevezetőben megfogalmazta — „azt akarja éreztetni, hogy figyelmünk és érdeklődésünk középpontjában természetesen a mai magyar nyelv, mindennapi nyelvünk áll, de igyekeztünk túl is nézni és látni rajta, hogy megértjük azt is, ami körülötte van, amibe bele van ágyazva.”

Az első fejezet szerzői — számos közismert, kiváló nyelvtudós — írásaikban általános szempontból foglalkoznak a nyelvvel, annak múltjával és jelenével. Az *első iskola* című részben „mostohagyermekünk”-ről, a kifejtésről tudhatunk meg számos érdekességet. A *Szavak, nevek, szólások* című fejezetben olvashatunk az értelmező és szinonima szótárak hasznáról, a szavak őrsgévtárasáról, a „látványos” szürkéségről, a latinizálásról,

névadási gondjainkról és szólásainkról. Az egyértelmű kifejezőmód érdekében, a babonák és „szabályok” ellen emel szót sok-sok érdekes példával a következő rész.

A stílussal foglalkozó fejezetek — a *Szóban és írásban*, s a *Stílusművészet-játékosság* — a főlegleges szószaporítást, az általános szűkszavúságot, s más fogalmazási problémáinkat vizsgálják. A *Nyelv és élet* című részben pedig többek között a hivatali és jogi nyelvről, „rendelőintézeti anyanyelvünkről”, a sportnyelvről és a vidéki furcsaságokról olvashatunk.

Nyelvünk életének, mindennapi kifejezőmódunknak legaktuálisabb problémáival ismerteti meg olvasóit a tanulmánykötet. Anyanyelvünk leendő tanárainak könyvtárába kívánczok el-sősorban, de érdekes olvasmány minden „önkéntes nyelvművelő” számára.